

Prijs € 0,90

Waardzegger

In dit nummer o.a.:

- Karmozijnbes
- Leenheerenpolder
- Verse appelsap
- Strijense Idylle
- HW Wonen
vrijwilligers
- Prikbord
- Agenda

winter 2014 **HWL**
Hoekschewaards Landschap

Colofon

Waardzegger, een uitgave van
Hoekschevaards Landschap (HWL)
Vereniging voor behoud en ontwikkeling
van natuur en landschap in de Hoeksche
Waard, opgericht in 1973.
Verschijning: ieder kwartaal
ISSN 1389-7454
Oplage: 1850

Lidmaatschap € 20,00 per jaar
IBAN-nr: NL48 INGB 0002 9980 08
Materiaal uit deze uitgave mag alleen
voor niet commercieel gebruik
aangewend worden met bronvermelding

Ledenadministratie HWL

postbus 1080
3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
telefoon: 0186 621 888
Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag t/m Vrijdag 10.00 tot 17.00 uur
Zaterdag en Zondag 12.00 tot 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
Telefoon: 0186 653 512
Beheerder: Cees Mesker 06 1296 6131
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag t/m Zondag 12.00 tot 17.00 uur

HWL bezoekerscentra op internet:

www.hwl.nl

Dagelijks Bestuur

Els van Veen (voorzitter) 078 618 0691
Bob Wiggers 0186 616362
(secretaris)
Guus van der Pal 0186 573 705
(penningmeester)

IN DIT NUMMER:

- Van de redactie en het bestuur
- College Cromstrijen ingelicht
- Prachtplantsoenen
- Gered gereedschap
- Vergeet de vogels niet
- Waterrallen in 's-Gravendeel
- HW-Wonen vrijwilligers knotten ook
- De Karmozijnbes
- In memoriam Cor de Jong
- Een expositie en een mythe
- Van boom tot sap
- Bezoekerscentra
- Informatie, lezingen en symposium
- Jeugdnatuurdag
- Excursies en lezingen
- Prikbord / oproep

Foto's voorpagina: Dwergmuis door Merijn van
den Hoogenhoff en Zalmzwam van een onbe-
kende fotograaf

Redactie:

Aad Bruijnzeel
Hanny Willemstein
Ineke Moll
Jan Plaisier
Joop Dijkshoorn

redactie@hwl.nl

Kopij Kwartaal nummers

inleveren vóór 1 maart,

1 mei,

1 augustus,

1 november .

Aanleveren kopij

Als aparte bijlage ('attachment') bij een
e-mail. Uitsluitend in MS-Word naar:
redactie@hwl.nl

VAN DE REDACTIE

In het herfstnummer van de Waardzegger ben ik aan het stoeien geweest met de opmaak. Door de omkadering van de pagina's weg te laten bleek er meer ruimte om de foto's groter te maken en meer tekst op één pagina te zetten. Daarop hebben we besloten om de hele Waardzegger aan te passen aan de "veranderende tijdgeest".

Aad is een avond aan het stoeien geweest en dus leest u nu de "nieuwe" Waardzegger. Tijdens het opmaken merkte ik wel dat sommige verhaaltjes net iets te lang of te kort waren, dus lopen de verhalen nu soms over naar de volgende bladzijde. Dat is even wennen maar wij hopen dat u de veranderingen kunt waarderen en staan open voor positieve kritiek. Mits niet teveel tegelijk!

De redactie kreeg de vraag van Reitze om een oproep te doen om nou eindelijk uw schuur eens op te ruimen en dat oude gereedschap in te leveren! Juist met de kerst in gedachte brengt men dit gereedschap dan bij een stichting die er bruikbaar gereedschap van maakt voor de armere mensen in deze wereld. Dus snel het verhaal van Reitze lezen en daarna rap aan de slag in de gereedschapskist.

Het feit dat Bep vanwege een nieuwe baan niet meer op het NLC werkt (namens de Fietzers bedankt voor de gezellige praatjes en gefeliciteerd met je nieuwe baan, Bep), weerhoudt het "de Fietzers" er niet van om toch binnenkort een bakkie op NLC te doen. Het schijnt nog steeds gezellig te zijn! Dus dat gaan ze binnenkort uitproberen.

Bij het herfstnummer kreeg ik de opmerking

"het is wel erg veel tekst van één man"!

Waarop ik antwoordde: "Natuurlijk als hij vrijwel de enige is waar ik stukjes van krijg". Gelukkig kregen wij bij het zomernummer van meerderen leuke stukjes en daarmee was de Waardzegger weer overvol. Ons maximum blijft 36 pagina's dus het is aan de leden om ons hun belevenissen te schrijven. Opgedaan tijdens een excursie, een cursus of zelfs een lezing. Ik lees het, soms wijzig ik iets(zinsopbouw, nooit de essentie) en plaats in principe alles wat gestuurd wordt. In principe! Want een gedetailleerde beschrijving van het seksleven van broer konijn en zijn kompanen, bijvoorbeeld, moet ik waarschijnlijk toch censureren. Dus beste leden, stuur zoveel mogelijk tekst en foto's zodat het nog meer uw "clubblad" wordt.

De voorlichtingsavond van de nieuwe gidsencursus op 20 november heeft u mischien gemist, maar met wat geluk kunt u nog instappen door contact op te nemen met Ingeborg Holster, 06-10576580 of 078-6451736 of via email cursussen@hwl.nl.

Alleen de Winter Waardzegger wordt voortaan door de Roparunners op het eiland bezorgt. Om ze te steunen dus ook hiervoor een beetje reclame.

Stuur ook UW privé kerstpost via de bekende inleveradressen van de Roparunners, een win-win situatie voor iedereen!

Prettige Kerstdagen en een natuurvriendelijk 2015

Joop

VAN HET BESTUUR

Els van Veen
Voorzitter

Even wat aan u vertellen

Vanavond opende ik na een dag werken als team manager van een ambulant behandelteam in de GGZ (psychiatrie) mijn mail box.

Hierin vond ik van Bob, onze secretaris, de mail met de herinnering aan de belofte om mijn bijdrage te leveren aan de Waardzegger. Als ik dan net als nu achter mijn laptop zit ga ik altijd even na wat ik denk dat de lezer leuk vindt om te lezen en hoe ik dit koppel aan wat een afdeling uit onze vere-

niging belangrijk vindt. Iets over de zoogdieren en de cursus met dit onderwerp, die net is afgelopen, waar een aantal vrijwilligers nog even de muizeninventarisatie gaan doen. Dat er dit jaar veel muizen zijn dat weten we al. De kerkuilen hebben wel drie legsels gehad en de uilenwerkgroep heeft steeds tussendoor het kraambed, de uilenkast, opgeruimd zodat ze lekker fris opnieuw konden beginnen. Dat er weer veel hooi is binnen gehaald en dat het een geweldig paddenstoelen jaar lijkt te gaan worden. Dat de bomencursus met twee groepen met in totaal 46 personen draait. Dat de knotters de zagen uit het vet halen om gedurende enkele maanden lang het onderhoud aan onze, zo karakteristieke, knotwilgen te plegen. Dat het fruit van de bomen is en er is weer veel appelsap geperst. Dat er, jawel, in de bezoekerscentra dus weer volop sap te koop is.

Dat de jeugd natuurdag, die op 4 oktober werd gehouden, wederom een groot succes was en in het vervolg hierop er een natuurscursus voor de scouting is, waar jonge scouts vooral veel les in de buitenlucht krijgen met allerlei spel en bewegingselementen.

Ik kan natuurlijk wel een hele lange lijst maken want ook de gidsen zijn weer vaak op pad gegaan en zullen dit ook de hele winter door doen. Daarvoor houd u natuurlijk de aankondigingen in de gaten.

Alle bovengenoemde activiteiten vinden buiten plaats maar wat dacht u van de centrale rol die onze bezoekerscentra vervul-

 HWL
Hoekschewaards Landschap
informatief sinds 1973

len. Hier wordt soms zeer ernstig over de toekomst van het natuurbeheer, het landschap en de ontwikkelingen ten aanzien van duurzaamheid in verschillende overleggen gesproken. Daar worden afwegingen gemaakt over wat vinden we als HWL van dit beleid als het om politieke beslissingen gaat, het ganzenakkoord, de windmolens, de Leenheerenpolder, enz. Ook hierbij is de meningsvorming van HWL belangrijk en hebben we soms een beslissende stem.

In de bestuur denken we na over wat de toekomst van HWL is. Wat vinden we belangrijk om de komende jaren onze blik op te richten. Wat vind HWL van bepaalde ontwikkelingen en hoe gaan we hier mee om. Hoe houden we ons "goud" (lees vrijwilligers) aan ons gebonden. Hoe verjongen we en houden we onze ervaren vrijwilligers vast.

Denkt u nu als lezer, vrijwilliger of lid van HWL, hier zou ik graag meer over willen weten en ook eens over mee willen praten of mijn mening willen geven houd dan de uitnodiging voor de vrijwilligersdag in de gaten.

COLLEGE B & W CROMSTRIJEN LAAT ZICH INFORMEREN

College burgemeester en wethouders Cromstrijen laat zich informeren over plannen van HWL voor recreatieve ontwikkeling omgeving Nationaal Landschap Centrum

Op 30 september ontving HWL het college voor een lunch in het Nationaal Landschap Centrum. Aanleiding waren de plannen

voor een recreatieve versterking van het gebied rond het centrum. Plannen die HWL eerder had ingediend bij het SOHW-project Hoeksche Waardenmakerij. In dit project is de verdere ontwikkeling van de Zuidrand van de Hoeksche Waard aan de orde.

HWL gaf aan vanuit welke overwegingen ze de locatie Veerweg en omgeving beter op de toeristische kaart wil krijgen en dat het gebied voldoende potenties heeft om meer bezoekers/recreanten uit de Randstad te trekken. Als de plannen kunnen worden gerealiseerd zal het NLC ongetwijfeld meer bezoekers trekken dan nu. Over bezoekers die komen voor een vergadering, workshop, lezing, arrangement of conferentie is zeker niet te klagen, maar de individuele recreant weet het bezoekerscentrum als 'Poort van het Nationaal Landschap' nog moeilijk te vinden.

De eerder vastgelegde functies voor NLC om 'poort' en 'recreatief knooppunt' te kunnen zijn, bleken uitstekend te passen bij de criteria voor een zogenaamde TOP/locatie, een toeristisch overstappunt. HWL is daarover met de provincie in gesprek. In West-Nederland zijn circa 42 TOP's onderdeel van een routenetwerk, maar nog niet

in de Hoeksche Waard.

Naast het plan om TOP-locatie te worden werd het college ook geïnformeerd over de plannen om de omgeving van het NLC aantrekkelijker te maken. Achtereenvolgend werd besproken:

- De aanleg van een veldschuur, als educatieve ruimte voor vooral jeugd en noodopvang voor de kudde Schoonebeker schapen van HWL.
- De aanleg van een recreatief fietspad over of langs de dijk tussen de Haringvlietbrug en de Veerweg.
- Verbetering van de wandelroute door het Veerbos.
- De aanleg van een uitkijkpunt aan het Hollandsch Diep aan het einde van de Veerweg.
- De aanleg van meer speelmogelijkheden in de natuurtuin naast het NLC.
- Ten slotte de aanleg van een Hoeksche Randroute, een wandelroute door de Molenvolder tussen het NLC en het dorp en de haven met een bloemrijke akkerrand, voorzien van informatiepanelen over akkerranden.

Het college was duidelijk ingenomen met deze maatschappelijke initiatieven en zegde op een aantal punten ook medewerking toe. In een volgende fase zullen de plannen verder worden uitgewerkt en zal ook de financiering aandacht moeten krijgen, waaronder het aantrekken van sponsors en subsidiegelden.

Reageren? webredactie@hwil.nl

'PRACHT- PLANTSOENEN' MET BESCHERMDE BOMEN

Arie Pieters

Het gebeurt in Nederland nog regelmatig dat bij de renovatie van een wijk ook de plantsoenen letterlijk op de schop gaan. En soms verdwijnen die oude plantsoenen zelfs, waarna er na de nieuwbouw weer nieuwe worden aangelegd. De regionale Bomenwerkgroep 'Fraxinus Excelsior' hoopt dat dit beeld in de toekomst grotendeels tot het verleden gaat behoren.

In de Oranjewijk in Klaaswaal is wat dit betreft een mooi voorbeeld te vinden. Daar werden de paardenkastanjes 'ingepakt' door HW Wonen met een houten 'harnas' om ze te beschermen tijdens de werkzaamheden en ze konden na de nieuwbouw gewoon weer onderdeel uit blijven maken van het oorspronkelijke plantsoen. De Hoeksche Waardse Bomenwerkgroep zou een dergelijk principe liefst overal toe willen passen. Zeker als er in een plantsoen bomen staan die normaliter een lange levensduur hebben. Men kan dan b.v. denken aan beuken, eiken, kastanjes, Atlas ceders, platanen, linden, essen en esdoorns. Zeker de beuken, platanen, eiken, linden en ceders kunnen mits gezond zeker twee, drie eeuwen of ouder worden. Dergelijke boomsoorten werden regelmatig aangeplant in plantsoenen in de toenmalige nieuwbouwwijken in de jaren vijftig, zestig, en zeventig. Als zulke bomen nu worden gekapt dan zijn ze nog niet eens op een derde, vierde van hun na-

tuurlijke levensduur.

'Monumentale bomen als blikvanger'

Wat betreft de bomenwerkgroep wordt er bij sloop en nieuwbouw in oudere wijken eerst een inventarisatie gemaakt van welke bomen er in de plantsoenen aanwezig zijn. Zijn dit de eerder genoemde soorten en betreft het gezonde bomen, die mogelijk uit kunnen groeien tot monumentale bomen van 80 jaar en ouder dan zou het plantsoen in stand moeten worden gehouden. Het heeft volgens de bomenstichting in alle opzichten voordelen om dit te doen. Grotere en oudere bomen leveren een aanzienlijke bijdrage aan goede luchtkwa-

liteit, ze hebben een wetenschappelijk bewezen positief effect op de leefbaarheid in een straat/wijk en geven 's zomers schaduw, zodat men ook op warme dagen in 't plantsoen kan gaan zitten. En als zulke bomen inderdaad 'monumentaal' worden zijn ze ook nog eens een mooie blikvanger in een gerenoveerde wijk. En los daarvan bespaard men aanzienlijk op de kosten: Men hoeft immers geen groot formaat bomen te laten kappen en ook de aanleg en inrichting van een nieuw plantsoen kan grotendeels achterwege blijven. Hoogstens resteert de aanplant van wat nieuwe struiken en eventueel banken en speeltoestellen.

Monumentale Linde voor de Lindehoeve te Mookhoek

GERED GEREEDSCHAP

Reitze van der Meulen

Goed gereedschap is het halve werk. Een gezegde dat lijkt door menigeen verkeerd te worden begrepen.

Is een stuk gereedschap kapot, stomp, gebroken of er is weer een nieuwe versie op de markt, dan wordt het overvloedige dikwijls weggegooid. Het is de gemakkelijkste weg. Dat kun je zien als je bij de RAD aan de Smitsweg een blik in de afvalcontainers werpt. Dikwijls kom ik met iets naar huis dat nog zeer goed is te gebruiken. Hebt u gereedschap waarvan u denkt dat een ander daar nog wat mee kan, dan kunt u dat brengen bij het Hoeksche Waards Landschap. Wij zijn inzamelpunt voor gered gereedschap maar geen afvaldepot zoals de RAD. Gereedschap kan worden gebracht bij Klein Profijt aan de Oude Maas en het Nationaal Landschap Centrum aan de Veerweg in Numansdorp. Bij voorkeur is dat handgereedschap zoals ring en steeksleutels, bankschroeven, timmer gereedschap, naaimachines etc., maar ook elektrisch gereedschap is zeer welkom. Het mag piekfijn zijn maar het hoeft niet. Wij hebben contact met een werkplaats in Oostvoorne die onderdeel is van een landelijk netwerk, waar het gereedschap door vrijwilligers wordt opgeknapt en gereed gemaakt voor verzending. Meestal een land in Afrika zoals kortgeleden naar Kenia. Donaties zijn ook mogelijk. Meer informatie is te verkrijgen bij het landelijk centrum voor Gered Gereedschap www.geredgereedschap.nl

VERGEET DE VOGELS NIET IN DE WINTER

Arie Pieters

Zodra nachtvorst en sneeuw hun intrede doen in de winter gaat het voor veel vogelsoorten moeilijker worden om nog aan voldoende voedsel te komen.

Het zoeken naar eten is immers veruit de belangrijkste bezigheid van vogels om te overleven. Met een lichaamstemperatuur van meer dan 40°C hebben ze heel veel calorieën nodig, vooral de kleinere vogelsoorten. Normaal gezien sterft een vogel in onze streken niet rechtstreeks van de koude, maar een langdurige voedselschaarste doet hen verzwakken en verstoort hun stofwisseling. Ze lopen dan ook meer kans op allerlei ziekten. De dagen zijn erg kort en daardoor ook de beschikbare tijd om het nodige voedsel bijeen te zoeken. Bovendien hebben vogels ook een hoger calorieverbruik, zodat hun vetreserves sneller uitgeput raken.

Vooraf in perioden van koude, waarbij de

vogel genoeg energiereserve moet hebben om gedurende de lange, koude nachten zijn temperatuur op peil te houden, kan hij in

een acute gevaarsituatie belanden.

De menselijke tussenkomst, via een goed uitgebalanceerde en gevarieerde voeding is essentieel voor de vogels, zeker als er gedurende een lange periode straks mogelijk weer een keer een 'sneeuwtapijt' ligt. (Iets dat de afgelopen zes winters b.v. regelmatig het geval was.) Elke goede dierenzaak en ook sommige supermarkten hebben voer voor buitenvogels. Meestal zijn dat twee soorten; 'strooivoer' en 'universeel voer'. Met het eerste type kan je bijna alle zaden-

etende vogels blij maken (van meesjes tot duiven) en met het tweede (universeel voer) vooral soorten als merels, lijsters, roodborstjes e.d. Beide voersoorten worden gegeten door alle kraai-achtigen (Vlaamse gaai, kauwtjes, eksters, o.a.) .Eenden, ganzen en zwanen in parken, vlieten en sloten zijn vaak al geholpen met brood, maar ook die kunnen goed 'uit de voeten' met het universeel voer.

Ook te koop in onze eigen winkels!

WATERRALLEN FAMILIE IN 'S-GRAVENDEEL

Arie Pieters

Het was midden september voor een aantal inwoners van de Kilweg even vreemd opkijken toen één van de huiskatten met een 'onbekende vogel' thuis kwam. De vogel leefde gelukkig nog en dus werd de dierenambulance gebeld, die besloot dat de vogel waarschijnlijk bij de Vogelklas Karel Schot nog wel kans had om op te knappen.

De 'vreemde vogel' werd door de medewerkers van de dierenambulance herkend als

mogelijk een waterral, iets wat uiteindelijk bij de Vogelklas bevestigd kon worden. Opvallend, want de waterral is volgens Vogelbescherming Nederland een schaarse broedvogel in ons land, die zich maar zelden laat zien. Bovendien bleek het ook nog om een jong exemplaar te gaan. Huisde er dan een familie waterrallen aan de rand van 's-Gravendeel? Het heeft er alle schijn van want een jonge vogel komt uiteraard niet zomaar 'uit de lucht vallen'. Bewoners van de Kilweg hadden inmiddels zelf ook wat speurwerk verricht en bleken achteraf ook de bijzonder kenmerkende roep van de volwassen waterral weleens in de buurt gehoord te hebben: De zeldzame vogels maken hun aanwezigheid kenbaar middels een opvallend 'gillend geluid', dat enkele keren steeds zwakker herhaald wordt.

Afgesloten terrein

De waterral komt voornamelijk voor in dichtbegroeide moerassen en heeft zich uitstekend aangepast aan het leven in deze gebieden. Het lichaam van de waterral is zijdelings enigszins afgeplat, zodat de vogel zich makkelijk langs rietstengels kan

bewegen. Bij gevaar vliegt de vogel soms over korte afstanden weg, maar zoekt toch het liefst de beschutting van het riet op. Ook het nest wordt gebouwd in dicht riet, meestal vlak boven het water. Alleen bij strenge vorst trekken de meeste vogels verder naar het zuiden. Het terrein van de vroegere Bronwaterleiding (later Evides) is weliswaar pal naast een straat gelegen, maar is verder vrijwel ideaal voor de zeldzame vogels. Het is afgesloten, er lopen twee sloten door het gebiedje, die ook nog eens dicht begroeide oevers hebben. Ook op het terrein zelf is veel begroeiing aanwezig. Het is dus helemaal niet zo vreemd dat de warrallen dit afgesloten gebied hebben gekozen om deze zomer voor gezinsuitbreiding te zorgen.

MEDEWERKERS HW-WONEN DAG VRIJWILLIG AAN DE SLAG IN REGIO

Arie Pieters

HW Wonen viert dit jaar het honderdjarig bestaan van sociale volkshuisvesting in de Hoeksche Waard. En men doet dit op verschillende manieren. Rode draad in de viering is dat men de huurders en de regionale samenleving zoveel mogelijk mee wil laten 'profiteren' van het eeuwfeest. Zo werd bijvoorbeeld afgelopen voorjaar nog een fraai boekwerk gepresenteerd, dat aan de huurders

cadeau werd gedaan en is er in het Museum Hoeksche Waard een tentoonstelling ingericht over '100 jaar Volkshuisvesting in de Hoeksche Waard'.

Maar ook op andere manieren betreft men de samenleving bij de viering. Onderliggende gedachte bij de diverse onderdelen van de viering is dat men als organisatie iets terug wil doen voor de maatschappij. Donderdag 18 september trokken bijna 80 medewerkers van HW Wonen er daarom om 09.00 uur op uit om in de regio een hele dag vrijwilligerswerk te gaan doen bij diverse organisaties.

's Morgens vroeg waren de HW Wonen-medewerkers in het hoofdkantoor bij elkaar gekomen om alles nog een keer door te spreken. Daarna was er nog een korte 'speech' ter aanmoediging van directeur-bestuurder Ben Pluimer en vervolgens ging men aan de slag.

Dit gebeurde ondermeer bij twee locaties van Zorg-organisatie Zorgwaard in Oud-Beijerland (De Egmontshof en 'Zoomhoek'), waar men mee ging helpen met taarten bakken, de bingo en bloembakken maken. Ook bij Heemzicht in Piershil en Dorpszigt in Zuid-Beijerland gingen de medewerkers aan het werk. In Dorpszigt hielp men o.a.

met het voorbereiden van het eten. En ook De Dierenstee in Numansdorp kreeg bezoek van een groepje vrijwilligers. Bij het dierenasiel werd de tuin opgeruimd en werd geholpen bij de reparatie en het schoonmaken van de hokken.

Werken in de buitenlucht bij het HWL

Het Hoeksche Waards Landschap kreeg ook een aantal mensen van HW Wonen 'over de vloer'. Al is dit eigenlijk niet de juiste uitdrukking, want de werkzaamheden voor de regionale natuurorganisatie voltrokken zich allemaal in de buitenlucht. Het ging dan met name om het snoeien van bomen (wilgen) en het weghalen van jonge scheuten aan boomstammen. (Bij het Nationale Landschap Centrum in Numansdorp). Aardig 'weetje' is overigens dat de gesnoeide wilgentakjes naar Blijdorp in Rotterdam gaan. Bij de dierentuin dienen ze o.a. als wintervoedsel voor olifanten. Bij Stichting De Overbrugging in Oud-Beijerland werd veel schoonmaakwerk verricht binnenshuis. Ook bij de Voedselbank waren verschillende medewerkers een dag

aan de slag gegaan. De vaste vrijwilligers daar hadden een dagje vrijaf gekregen. Er werd uiteraard geholpen met het inpakken van de wekelijkse voedselpakketten. Een inzameling onder de medewerkers die hier aan de slag gingen bracht bovendien nog 157 euro op voor de Voedselbank. Er zijn ook nog tien leerlingen van het Actief College wezen helpen in het kader van hun maatschappelijke stage. De HW Wonen-medewerkers hadden zelf de organisatie uitgekozen waar zij de 18e september gingen helpen. Het enthousiasme om bij sommige instellingen aan de slag te gaan was dusdanig groot dat uiteindelijk besloten werd om te loten. Al met al werd het een dag waar alle partijen, zowel de medewerkers, als de organisaties waar men heeft geholpen, met tevredenheid op terug konden kijken.

KARMOZIJNBES, EEN WILDE PLANT?

Len Korevaar-Offers

Als je er op gaat letten, kom je de Karmozijnbes overal tegen. Of beter gezegd : ben je hem op allerlei plaatsen tegengekomen want in de winter sterft hij af.

die vroeger als wasmiddel gebruikt werden. De bladeren zijn enkelvoudig, gaafrandig met mooie duidelijke veervormige nervatuur. De bladeren worden 15 – 20 cm lang. De bloeiwijze is trosvormig. De bloemen zijn wit of licht-roze met een 4-5 bladig bloem-

Vooral in parken en tuinen. De vogels zorgen voor de verspreiding van de planten. Zij eten de bessen. De zaden in de bessen kunnen ze niet verteren, omdat ze giftig zijn. Zo komen de zaden met de uitwerpselen van de vogels op de grond.

De Karmozijnbes is een overblijvende plant, die wel tot 2 m hoog kan worden. De wortel is een stevige penwortel, waardoor de plant goed verankerd zit in de grond. In de wortel zitten saponinen, (zeep)stoffen,

dek. Meeldraden 8 of 10. Hoewel het niet een plant is, die veel mooie insecten aantrekt, zijn insecten wel nodig voor de bevruchting. De bessen worden karmozijnkleurig. Een prachtige purper-zwarte kleur. De wetenschappelijke naam van de Karmozijnbes is *Phytolacca*. Phytos is grieks voor plant en lacca is latijn voor lak of verf. Dus Verfplant.

Volgens de Flora komen er in Nederland twee soorten Karmozijnbes voor, nl. de

Westerse karmozijnbes, (*Phytolacca americana*). De naam zegt het al: afkomstig uit America in de tijd van de ontdekkingsreizigers. De bloemen hebben 10 vergroeide vruchtbeginsels, die tot een bes vergroeid zijn. De indianen gebruikten deze bessen als verfstof voor hun kleding, sieraden en gebruiksvoorwerpen. De eerste Europese immigranten beschreven hun documenten

voorkomt. Deze plant heeft 8 niet vergroeide vruchtbeginsels, die mooi als partjes naast elkaar liggen. (zie foto). Ook hiervan wordt het sap van de bessen gebruikt als kleurstof voor o.a. limonades. De gedroogde bladeren en wortels hebben een heilzame werking. Ze werden om die reden in kloostertuinen gekweekt. Ze werden gebruikt o.a. tegen reuma, astma, ontstekin-

met Karmozijnbesinkt. Deze inkt blijkt heel duurzaam te zijn, want in musea zijn nog altijd leesbare documenten te vinden. Ook werd de kleurstof gebruikt om wijn te kleuren, maar vanwege de giftige werking, werd dat verboden. Dat geldt niet voor de andere soort: de **Oosterse karmozijnbes** (*Phytolacca esculenta*). *Esculenta* betekent eetbaar. Deze soort is afkomstig uit Oost-Azië. Dit is de plant, die hier het meest

gen. De merels zijn er altijd al snel bij om de rijpe bessen te eten. De kleinere vogels, zoals de Tjiftjaf, de Koolmees, e.a. kunnen heel gerieflijk tussen de bladeren zitten en verscholen van de bessen eten.

De Karmozijnbes komt dus eigenlijk niet van oorsprong hier voor, maar is verwilderd. De plant wordt ook in tuincentra als vaste plant verkocht. Als hij op een goede plaats staat, is het een sieraad voor de tuin.

IN MEMORIAM COR DE JONG

Op 3 november bereikte ons het droevige bericht dat Cor de Jong is overleden.

Cor was lid van de werkgroep Oeverloop en was vooral actief bij het “veldwerk” als voorbereiding van de wandeltocht.

Cor was graag onder de mensen en kon met zijn aanstekelijke enthousiasme het noodzakelijke voorwerk van zo’n oeverloop verlichten.

Als voorbereiding was er ook een groepje dat gezamenlijk wandelingen maakte om de voeten los te maken en daar was Cor een opgewekte en vrolijke metgezel.

Bovendien was Cor al enkele jaren lid van de Krasse Knarren, waar hij groot genoeg beleefde aan het samen knotten en onderhouden van de wilgenbomen. Modder en slecht weer konden hem niet deren.

Verder was Cor actief als klusser op Klein Profijt. Gekscherende werd die klusgroep Fryslân Boppe genoemd, omdat de leden toevallig (??) allemaal Friezen waren.

Het laatste jaar was moeilijk voor Cor, omdat een kwaadaardige ziekte terug was gekomen. Met zijn grote optimisme is hij de strijd aangegaan, maar helaas werd het de laatste maanden duidelijk dat Cor het niet zou halen.

Hij ging niet bij de pakken neerzitten en heeft zelfs nog een stukje van de oeverloop meegelopen.

Daar heeft hij geweldig van genoten. Zeker ook van de bloem, die liefde brengt, welke hem werd aangeboden op de Vlietheuvel op de Korendijkse Slikken.

We zullen de vrolijke Cor missen en wensen zijn kinderen en kleinkind sterkte met het verlies van hun vader en opa.

EXPOSITIE WATER

De Werkgroep Natuurfotografie HWL exposeert in Klein Profijt. Zalmpad 11, Oud-Beijerland haar achtste fototentoonstelling.

De foto's zijn te bekijken tot woensdag 31 december 2014.

De Hoeksche Waard is een schitterend eiland met langgerekte akkers, beboomde dijken, kreken en wielen. Rondom het eiland liggen onder andere het Hollands Diep, de Oude Maas en het Spui. Ook op het eiland zelf is veel en mooi water te vinden, zoals de Binnenmaas.

Met de realisatie van het Vlietproject zijn de vele eeuwen oude kreken op het eiland in ere hersteld.

Deze kreken en vlieten vormen een belangrijke levensader voor dieren en planten.

Water en natuur horen bij elkaar en zijn van

elkaar afhankelijk. Water komt voor in allerlei vormen. In de vorm van druppels, zoals regen en dauw, maar ook als sneeuw of ijskristallen.

Alle foto's van de expositie zijn gemaakt door leden van de Werkgroep Natuurfotografie van de Vereniging Hoekschewaards Landschap (HWL), dat zich al veertig jaar inzet voor behoud, bescherming, beheer en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard. Meer informatie vindt u op www.hwl.nl.

De Werkgroep Natuurfotografie HWL is een jonge en zeer enthousiaste werkgroep van HWL. We zijn in mei 2010 begonnen met een paar geïnteresseerden en op dit moment is het maximum van 20 leden bereikt.

We combineren onze hobby fotografie met onze interesse in de natuur. U kunt onze foto's bekijken op www.hwlfoto.nl.

EEN MYTHE OF HOE EEN IEP EEN VISAREND WERD

In de oudheid werden veel verhalen verteld over gedaantewisselingen, die mensen of goden ondergingen.

Het beroemdste boek op dit gebied stamt uit het begin van onze jaartelling: *Metamorfosen* van Ovidius.

Veel van die verhalen zien we terug in schilderijen, vooral uit de renaissance-tijd.

Bekend is het verhaal van Daphne, die in een laurierboom verandert, omdat zij de

liefde van Apollo afwees of Actaeon, een jager die de pech (of geluk) had om de godin Diana naakt te bespieden en daarom in een hert veranderde.

En het trieste verhaal van Kallisto, die verkracht werd door Zeus en toen door diens jaloerse echtgenote Hera veranderd werd in een berin.

Zo zijn er tientallen verhalen uit de mythologie.

Maar er is er één, die zich in het heden afspeelt en wel in Oud-Beijerland.

Sterker nog: bij Klein Profijt.

Er stond een fraaie boom, een iep, aan de oever van de Oude Maas.

Jaar in, jaar uit keek hij over het water, zag de schepen voorbijgaan en de vogels vliegen.

“Ach, kon ik ook maar vliegen” dacht de iep, maar zijn wortels hielden hem stevig aan de grond.

Toen kwam er een kever, die kroop onder zijn bast en legde daar zijn eitjes en daar werd de iep erg ziek van.

Hij waarschuwde de bezoekers van Klein Profijt en vertelde dat hij de kevers nog gevangen hield om te voorkomen dat ze andere lepen ziek zouden maken.

Als beloning werd hij door de god Joop, die van de Bergen kwam, van zijn bast ontdaan en deze veranderde hem in een prachtige Visarend.

Nu kijkt hij weer over het water en ziet de boten varen. Regelmatig vliegt hij op en vangt een vis, die hij ter plaatse oppeuzelt.

Geschreven door Bob Wiggers met foto van Carla van Brug

VAN APPELBOOM TOT APPELSAP

Een succesvol project, een fantastisch product!

Gaëlle Cagé

Na een regenachtige vakantie, brak de zon door en begonnen de voorbereidingen van de fruitoogst voor HWL.

De Appeldijk werd gemaaid, evenals de boomgaard aan de Gatsedijk. Een bewerkelijk karwei met de laaghangende takken en het overvloedige fruit.

Met het fruit in de bomen lukte het om nog een aantal bomen in de boomgaard op naam te brengen. De vorm van de vrucht, de samenstelling van het vlucht vlees, de smaak, zelfs de inzet van het kroontje helpen daarbij. Er zijn appels die je al herkent als je je mes in het vruchtvlees zet. Sommige zijn zo droog, dat je mes erin blijft steken.

In de boomgaard werd iedere boom (241 totaal) voorzien van een naamkaartje. Wisten we de naam niet, dan kreeg de boom een nummer.

Om ca. 10.000 KG fruit te plukken, zijn ca. 800 kratten nodig. Het HWL heeft er zelf

100. De rest.....

Daarvoor zijn we afhankelijk van de mede-

werking van veel bedrijven in de Hoeksche Waard. Niet alleen voor kratten, maar ook voor cub kisten, een heftruck, krattenwagens, kruiwagens voor fruitkisten, etiketten, transport en niet te vergeten een opslagruimte voor al dat fruit en de locatie om te persen.

Vanwege het warme nazomer weer, moest er hals over kop koelruimte geregeld worden...en dat lukte.

Waardzegger

Dat maakte dit project tot een bijzondere ervaring. HWL heeft een plek in onze eiland maatschappij. Veel mensen dragen ons een warm hart toe.

Het afgelopen jaar heeft HWL flink geïnvesteerd in nieuwe ladders. De plukmanden, kratten en plukstokken werden verzameld, de werkgroep gemobiliseerd en het publiek benaderd.

Tot plezier van Dhr. Noordermeer werd het een gezellige bedrijvigheid in zijn boomgaard. Het prachtige weer was aangenaam, maar bezorgde ook hoofdbrekens. À la minute werd gekoelde opslag geregeld voor bijna 5000 KG fruit.

De laatste dag werden we geholpen door een hele klas leerlingen van de Vrije School. De kinderen hebben kunnen ervaren dat er appels bestaan die je in de winkel niet ziet en dat ze allemaal anders smaken.

Na een week werd al het materiaal verhuisd naar de Appeldijk. Daar werd de oogst vervolgd. De bomen daar schreeuwden om geplukt te worden. Menig appeltje had de grond al geraakt. De bewoners van de dijk hebben veel appelliefhebbers naar huis gestuurd. De oogst was voorbehouden aan

HWL om voldoende kilo's te garanderen voor 2 volle dagen Fruitpersmobiel. Na wat voorbereidingen in de loods van de Fam. Troost waren wij er klaar voor. Het Fruitpersmobiel kon aan de slag! Een kleine berekening vertelde ons hoeveel blauwe kratten per soort in een 0,5 m3 kist moesten worden gemengd. Op die manier zorgden we 2 dagen lang voor een gelijk mengsel en dus voor een gelijke smaak van het sap.

Het resultaat mag er zijn: 7850 pakken appelsap van 5 Liter vacuüm verpakt en gepasteuriseerd. Na openen 8 weken houdbaar! Dus ook voor kleinere huishoudens geschikt.

De mooie handkar met vele soorten appels trok veel publiek. Een lust voor het oog. Sommige bezoekers kwamen specifiek voor Zoete Ermgaard, anderen namen van iedere soort één appel mee. Leuk om thuis de verschillen te proeven.

Met dank aan: Biologisch Goed, Boerderij Landzicht, Piet Dam, Educatieve tuin De Enk, Kees de Pijper, Ranfru BV, Rotterdamsche Confiture, Van Rijsoort Buigwerk, Johan Snoei, Technische Unie, Fam. Troost, Stoffel in 't Veld, Familie Vos, Dhr. Winkelman, Zorgboerderij Beversoord.

Dit jaar werd bovendien meer aandacht besteed aan activiteiten voor de jeugd. Een huifkar reed de bezoekers over Appeldijk. Kinderen konden zelf een plukstok maken. Daarmee mochten ze hun eigen appels plukken op de dijk. Die konden ze vervolgens persen in een handpers. Sommigen maakten hun eigen "blend". Want één ding is zeker: De ene appel (sap) is de andere niet!

Kennis maken met onze "blend"? Het appelsap van HWL is verkrijgbaar in de bezoekerscentra. Het Nationaal Landschap Centrum in Numansdorp en Klein Profijt in Oud-Beijerland. Voor informatie over de werkgroep of het appelsap kunt u terecht bij fruitensap@HWL.nl

HWL
Hoekscheewaards Landschap

100% Pluim
Appelsap
Natuurlijk onbespoten

Een Hoekscheewaards product

Ananas Reinette, Brabantse Bellefleur, Bramley's Seedling,
Groninger Kroon, Lord Lambourne, Notaris appel, Santana Sterappel,
Zoete Emgaard, Zoete Winterkroon,

Gatsedijk en Ritselaarsdijk

Inhoud: 5 liter

Prijs per pak: € 10,-
11 pakken € 100,-

Hoekscheewaards Landschap
fruitensap@HWL.nl
www.HWL.nl

BEZOEKERSCENTRA: HOTSPOTS VOOR HET NATIONAAL LANDSCHAP

Dick Bussing

Begin dit jaar nam Hoeksche Waards Landschap het initiatief voor het aanvragen van 2 TOP-locaties bij de beide bezoekerscentra in de Noordrand en Zuidrand van de Hoeksche Waard.

SOHW, het samenwerkingsverband van gemeenten werd gevraagd HWL te steunen bij de noodzakelijke formaliteiten. Gemeenten moeten de locaties zelf aanvragen bij de provincie en voor een deel ook bekostigen. In de lente-editie van de Waardzegger werd beschreven, waarom het provinciale TOP-routenetwerk past bij de functie 'Poort naar het nationaal landschap', die de bezoekers-

centra reeds lang uitvoeren; niet zozeer bezoekers ontvangen, maar vooral ze de weg wijzen, zodat ze wandelend of fietsend natuur en landschap kunnen gaan ontdekken en beleven. Bij een Top (toeristisch overstappunt) komt de stedeling aan in een aantrekkelijke groene omgeving, is er horeca en een veilige parkeermogelijkheid. Er is een grote keuze aan wandel- en fietsroutes die zijn bewegwijzerd en de recreant/toerist kan direct op pad.

De aanvragen voor Klein Profijt e.o. in Oud-Beijerland en de Veerweg bij NLC in Numansdorp hebben er toe geleid, dat SOHW alle gemeenten heeft gevraagd of zij eventueel ook gewenste locaties wilden indienen. Het gevolg was, dat HWL reke-

ning moest houden met 6 mogelijke locaties, terwijl de Hoeksche Waard er naar verwachting maar 2 krijgt toegekend. De andere locaties zijn in zekere zin dus ook 'concurrenten': De Oude Tol in Oud-Beijerland, de Oeverlanden in Strijensas, Fort Buitensluis in Numansdorp en de Dorpshaven in Numansdorp. In oktober zijn de locaties bezocht en gewogen door betrokken ambtenaren en een vertegenwoordiging van HWL, onder leiding van de heer Woudenberg, coördinator van het Toproute-netwerk. Het adviesrapport aan de betrokken gemeenten zou worden opgesteld door SOHW en in november ter discussie komen. Als u dit artikel leest is de keuze voor de beide TOP's dus mogelijk al gemaakt.

In de afgelopen maanden heeft HWL niet stilgezeten, want er was veel belangstelling voor haar plannen. In het SOHW-project

voor de ontwikkeling van de Zuidrand, genaamd de Hoeksche Waardenmakerij is er veel aandacht aan gegeven en wordt voorzien dat de ontwikkeling van het gebied Veerweg (met TOP), de Molenpolder en het fort onder de naam 'Het Blauwe Hart van de Zuidrand' kan worden voortgezet. Het colle-

ge van burgemeester en wethouders van Cromstrijen heeft zich zeer belangstellend getoond en liet zich in NLC informeren over de plannen om het gebied aldaar toeristisch te versterken.

Met het college van Oud-Beijerland was er sprake van een spannender overleg. Het college is vast besloten per maart 2015 een veerdienst van en naar Spijkenisse en Rhoon te starten bij de Oude Tol. Om bezuinigingredenen zal zij de steiger Klein Profijt van de veerpont, die van en naar Rhoon vaart, verwijderen en naar de Oude Tol verslepen. Hier werd natuurlijk zeer tegen geprotesteerd, want deze oeververbinding is juist van belang voor het aantrekken van stedelingen naar de groene Noordrand van de Hoeksche Waard. Het college bood HWL echter aan om er alles aan te doen, dat de recreant/toerist vanuit het centrum en de Oude Tol het gebied bij het bezo-

kerscentrum goed kan vinden. HWL verwachtte daarom de volle medewerking van Oud-Beijerland om de TOP-locatie bij Klein Profijt mogelijk te maken en af te zien van de minder scorende locatie Oude Tol.

HWL bereidt zich hoe dan ook voor om 2 aantrekkelijke recreatieve knooppunten of startpunten te realiseren bij de bezoekerscentra. Of ze nu top zijn, of poort, of hotspot, het is de functie die het doet.

Foto's: de halm op rond pleintje, symbool van circa 45 TOP's in West Nederland.

LEENHEERENPOLDER BLIJFT NATURA 2000-GEBIED

De Raad van State heeft woensdag 1 oktober j.l. bepaald, dat de Staat der Nederlanden, vertegenwoordigd door de staatssecretaris voor economische zaken mevr. Dijksma, ten onrechte de Leenheerenpolder geschrapt had uit het Natura 2000-gebied Haringvliet.

De Raad van State geeft aan, dat wijzigen van grenzen van aangemelde Natura 2000-gebieden alleen kan op grond van ecologische criteria. Dijksma had de Europese Commissie gemeld, dat de polder niet meer nodig was en dat de te bereiken ecologische doelen op een andere manier gerealiseerd konden worden. Dijksma had een en ander niet nader beargumenteerd. De Raad van State vond haar betoog onvoldoende en niet in strijd met de Europese richtlijnen.

De vereniging Hoekschewaards Landschap en de vereniging Natuurmonumenten waren in beroep gegaan tegen het besluit van Dijksma van 4 juli 2013 het Haringvliet definitief te begrenzen zonder de Leenheerenpolder (120 ha). Zij wilde de polder schrappen uit de begrenzing, omdat naar haar oordeel "de polder niet meer nodig was".

De verenigingen hadden hun beroep toegespitst op twee zaken:

- a. Dijksma had geen toestemming gevraagd aan de Europese Commissie.
- b. Dijksma voert geen ecologische argumenten aan.

Een lidstaat kan de grenzen van een N2000-gebied alleen maar wijzigen als aan de twee bovengenoemde voorwaarden is voldaan.

De verenigingen benadrukken in hun beroep voorts waarom de Leenheerenpolder noodzakelijk is voor het estuarien herstel van het Haringvliet. Na de afsluiting zijn duizenden hectaren intergetijdegebied verloren gegaan. De Leenheerenpolder vormt een onmisbare schakel in de te herstellen gebieden. De polder zal na herinrichting een dynamisch getijdengebied worden met grote kansen voor ruigten en zomen, slikkege rivieroever, de Noordse Woelmuis en diverse eenden en waadvogels. De ontstane kreken zullen paai-, opgroei- en rustgebied vormen voor diverse vissoorten, waaronder trekvisen als fint, zalm en houting.

Medio oktober 2015 doet de Europese Commissie uitspraak over het voorstel van Dijkma de polder te schrappen. Zoals boven reeds gemeld kan de EC alleen besluiten op ecologische gronden. Politieke overwegingen mogen niet ter zake doen.

Reageren? webredactie@hwl.nl

SAMENWERKING HWL, 8HW TOURCYCLO EN WNF

Vrijdag 10 oktober was er een ontmoeting met een vertegenwoordiger van 8HW Tourcyclo met het Dagelijks Bestuur van HWL in het NLC.

We hebben samen teruggekeken op 8HW Tourcyclo 27 april 2014. Start- en eindpunt van deze sportieve wielertocht was bij het NLC. Dit is ons en de 480 merendeels uit regio afkomstige deelnemers over en weer goed bevallen. Wij vonden het een genoeg om een derde van de deelnemersopbrengst te bestemmen voor het goede doel: een cursus natuurgidsen voor vrijwilligers van het HWL. Die € 800 vonden wij aan en door jullie uitstekend besteed.

Volgend jaar willen wij voor de 4e keer 8HW Tourcyclo organiseren. Ditmaal op **26 april 2015**. Graag weer vanuit het NLC en met het HWL als partner voor dit evenement. 8HW staat voor een tourcyclo voor de sportieve fietser. 111 km door het Hoeksche-

Sfeermakers sinds 1960 !

* verf * behang * gordijnen
* zonwering * vloerbedekking

Donkersloot
W O O N D E C O R A T I E

Molendijk 38 Oud-Beijerland tel: 0186-612031
www.donkersloot-woondecoratie.nl

waard Landschap in de vorm van een acht. Wij hebben belang bij een zeker behoud van het landschap want dit is ons decor. Dijken, polders, sloten, bomen in een gecompartmenteerde ruimtelijke setting. Ruimte voor de wind die ons als fietsers geen parten speelt, maar onderdeel is van het spel op de weg. 8HW Tourcyclo is een groeiend evenement, in 2015 verwachten wij 750 deelnemers. 8HW is een initiatief van en wordt georganiseerd door een groep Klaaswalenaren en Numansdorpers.

Recent is 8HW Tourcyclo ook structureel gesteund door een vereniging, Cycloteam. Een van de oprichters komt uit Klaaswaal. Dit biedt het voordeel dat handelingen voor 8HW vanuit een vereniging kunnen plaatsvinden. Op het punt van aansprakelijkheid biedt dit voordelen. Niet alleen voor het juridisch kader, ook voor het verder en duurzaam uitbouwen van 8HW Tourcyclo is Cycloteam een uitstekende partner. Dit uitte zich in 2014 al door ondersteuning op het gebied van communicatie voor het evenement. Naast het goede doel Alpedu6 team De Kromme Fietsers uit de Hoeksche Waard is het derde deel van de deelnemersopbrengst geschonken aan het Wereld Natuurfonds. Cycloteam is het ambassadeursteam van het WNF. Cycloteam streeft

naar een duurzame wielersport, niet alleen in de sport, maar ook voor wat betreft het maatschappelijk verantwoord ondernemen wat er mee samenhangt

Naast het evenement 8HW Tourcyclo willen wij graag een duurzaamheidsevent organiseren voor vrijwilligers van WNF, leden van Cycloteam en HWL.

Jullie hebben aangegeven hier positief tegenover te staan. Dit zou bijvoorbeeld kunnen plaatsvinden op de dag van de duurzaamheid in 2015. We hebben afgesproken dat het voor de hand ligt dit idee eerst ook te verkennen bij een vertegenwoordiger van WNF. Daartoe zullen wij het initiatief nemen om met deze drie partijen – met een overkoepelende doelstelling op het gebied van duurzaamheid en het overeenkomende organisatiekenmerk van de vele vrijwilligers – een afspraak te maken.

Meer informatie op:

<http://8hw.nl>

[https://www.facebook.com/](https://www.facebook.com/www.8HWtourcyclo?ref=hl)

www.8HWtourcyclo?ref=hl

<http://cycloteam.com>

<http://www.urgenda.nl>

<http://www.wnf.nl/nl/home/?splash=1>

STRIJEN KRIJGT EEN IDYLLE

Aan de Hilsondusstraat in Strijen wordt binnenkort een stuk grond ingezaaid met een duurzaam bloemenmengsel. Op die manier moet er een zogenaamde Idylle ontstaan voor vlinders, bijen én mensen.

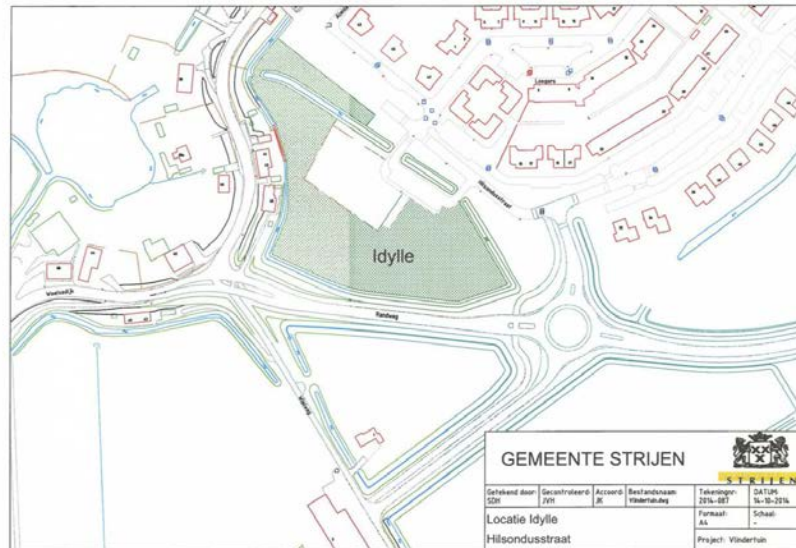
nen wandelen. Op 23 oktober was er in het gemeentehuis een voorlichtingsavond over deze idylle.

Gesteund door de Nationale PostcodeLoterij zorgen De Vlinderstichting en de Nederlandse Bijenhoudersvereniging voor steeds meer idylles in het Nederlandse landschap. In Strijen wordt, in samenwerking met Hoekschevaards Landschap, een kleine hectare aan de Hilsondusstraat ingezaaid met een duurzaam bloemenmengsel dat aantrekkelijk is voor vlinders en bijen. Tijdens de voorlichtingsavond konden geïnteresseerden alles te weten komen over de Idylle langs de Hilsondusstraat.

Meer informatie:

www.vlinderstichting.nl/idylle.

Bloeiende bloemen zijn van levensbelang voor vlinders en bijen. Er zijn echter steeds minder bloemrijke velden te vinden. In Strijen komt daar verandering in. Er wordt hard gewerkt aan een Idylle. Een rustige plek vol bloemen waar vlinders en bijen gedijen, en mensen kunnen

WEIDEOGELMANIFEST ROEPT PROVINCIE EN BOEREN OP WEIDEOGELS TE REDDEN

De weidevogels dreigen uit het boerenland te verdwijnen. In de afgelopen tien jaar is meer dan de helft van de weidevogels verdwenen. Het agrarisch natuurbeheer door boeren heeft daar geen verandering in gebracht. Om de weidevogels te redden is een andere aanpak nodig.

Deze aanpak wordt beschreven in het [weidevogelmanifest](#) dat Alex Ouwehand, directeur van de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, namens 54 natuurorganisaties, aanbood aan gedeputeerde Han Weber van de provincie.

In het Weidevogelmanifest beschrijven 54 regionale en lokale natuurorganisaties de gewenste aanpak om de weidevogels in de provincie Zuid-Holland te redden en te zorgen voor een mooi en aantrekkelijk boerenland waarin ook toekomstige generaties kunnen genieten van weidevogels.

Meer bloemrijke weides nodig.

Volgens de natuurorganisaties moet niet alleen het beheer van het boerenland verbeterd worden, maar moeten ook de omstandigheden in het leefgebied van de vogels worden verbeterd. Om jongen te kunnen grootbrengen, zijn meer vochtige, bloemrijke weides nodig waarin de kuikens veilig kunnen opgroeien en genoeg voedsel kunnen vinden. Alleen met een nieuwe aanpak die daarvoor zorgt kunnen de weidevogels gered worden. Een optimale inzet en samenwerking van boeren, natuurorganisaties en vrijwilligers in weidevogelgebieden is daarbij cruciaal voor het behoud van de weidevogels.

Nieuw stelsel agrarisch natuurbeheer.

Met het Weidevogelmanifest leveren de natuurorganisaties een bijdrage aan het nieuwe stelsel agrarisch natuurbeheer dat op dit moment wordt voorbereid door de Provincie Zuid-Holland. In dit stelsel worden de subsidies voor agrarisch natuurbeheer ingezet in kerngebieden waar de beste kansen liggen voor verbetering van het leefgebied van de weidevogels. De agrarische natuurverenigingen moeten gaan zorgen voor de uitvoering van de nieuwe aanpak. In het Weidevogelmanifest roepen de natuurorganisaties de provincie, boeren en vrijwilligers op om samen een succes te maken van het nieuwe stelsel agrarisch natuurbeheer en zo de weidevogels in Zuid-Holland te kunnen behouden.

U kunt het Weidevogelmanifest lezen op de website van de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland: www.milieufederatie.nl. Ook inwoners van Zuid-Holland kunnen de oproep van de 54 natuurorganisaties kracht bijzetten door hiervoor de petitie over het Weidevogelmanifest te ondersteunen op www.milieufederatie.nl. Deze petitie zal later worden aangeboden aan gedeputeerde Han Weber en Provinciale Staten.

KOMEN ER UILEN VOOR IN DE HOEKSCHE WAARD?

*Lezing door Marco Lodder en Michel Hitzerd
op zondag 18 januari 2015, 14 uur NLC Numansdorp*

Bent u ook gefascineerd door die geheimzinnige uilen, die bijna alleen in het donker zich laten zien? Interessante vogels waar de Vogelwerkgroep met een aparte Uilenwerkgroep u alles over kan vertellen en laten zien. Welke soorten komen er voor en hoeveel zijn dat er dan? Waar kunnen we ze verwachten en hoe kunnen we ze helpen? Kom dan naar de presentatie van de Uilenwerkgroep.

ZEEHONDEN AAN ZET

*Lezing door Marijn Verweijen
op maandag 18 februari 20 uur in Klein Profijt Oud-Beijerland*

In de 20ste eeuw leek de zeehond uit onze wateren te verdwijnen, maar sinds een jaar of twintig keerde het tij. De zeehond is weer terug.

Maar.....wat weten we er eigenlijk van? Waar kun je hem te zien krijgen, hoe gedraagt het dier zich, hoe kan het in water overleven, heeft de visse-

rij er last van, hoe was en is de relatie tussen mens en zeehond, welke soorten komen we hier tegen, is de bruinvis ook een

zeehond? Al dit soort vragen komen tijdens deze lezing aan de orde.

KRAANVOGELS

Lezing door Cor Huijgens

op zondag 22 maart 2015, 14 uur NLC Numansdorp

Waarom maakt het horen en zien van Kraanvogels een geweldige indruk op mensen?

Een aardige vraag die nu wordt onderzocht door wetenschappers van de universiteit van Greifswald in Duitsland. Één keer Kraanvogels zien en horen en je vergeet ze nooit meer. Er ontstaat een verlangen om ze het volgende voor- of najaar weer te zien. Sinds mensenheugenis hebben de mensen wat met Kraanvogels. Overal ter wereld waar Kraanvogels voorkomen zijn er legenden, sagen en verhalen over Kraanvogels. Cor en Annelies Huijgens hebben al vele malen de Kraanvogels opgezocht tijdens de voor- en najaarstrek, vooral in Zweden, Duitsland en Frankrijk. Na de overgang van het analoge naar het digitale tijdperk heeft Cor zijn foto's opnieuw samengesteld en audio-visuele presentaties gemaakt. Samen met een PowerPoint presentatie is het een

complete kraanvogellezing geworden. Ook eigen natuurgeluid- en video-opnamen zijn hierin verwerkt. Cor heeft in 2013 opnamen kunnen maken vanuit speciale fotohutten in Zweden en Duitsland. Twee dagen tussen de Kraanvogels, Wilde Zwanen, Ganzen en het kraanvogeldansen, een ervaring om nooit te vergeten. Maar niet alleen de Kraanvogels komen aan bod tijdens de lezing, het is ook een reisverslag naar mooie

vakantiegebieden en diversen culturen. Via de heraldiek naar Vincent van Gogh en Poëtin, Lufthansa en de koude oorlog, stierenvechten in Spanje, de vredesmissie van het Japanse meisje Sadako Sasaki, beschilderde voordeuren en nog veel meer, het heeft allemaal een relatie met Kraanvogels. Laat u meenemen op de vleugels van vervlogen tijden en landen in het heden, met de Kraanvogels als symbool voor een lang en gelukkig leven.

DELTAWATER NU EN LATER

Symposium vrijdag 13 februari 2015 NLC Numansdorp

Na de stormramp 1953 werd besloten de zeegaten zoveel mogelijk af te sluiten.

Hiermee zouden twee vliegen in een klap gevangen worden te weten de veiligheid en de zoetwatervoorziening. De afsluitdammen zouden hoogwater vanuit zee tegen houden en achter de dammen kon een zoetwaterbekken worden gecreëerd. Daarmee leek een onbelemmerde aanvoer van zoetwater voor landbouw, industrie en drinkwaterbedrijven gegarandeerd.

De afsluiting ging echter gepaard met een groot aantal negatieve gevolgen voor natuur en landschap, terwijl het op de lange duur in het geheel niet zeker is of de veiligheid en de zoetwatervoorziening echt gegarandeerd

zijn. Daarom wordt ook aangedrongen op heroverweging van het tot dusver gevolgde beleid.

De praktijk leert dat het niet eenvoudig is een en ander te veranderen. Voorlopig gaat alles immers toch goed? Maar gaat het wel goed?

De Vereniging Hoekschevaards Landschap organiseert samen met WNF en bureau Stroming een symposium bedoeld voor beleidsmakers, beleidsambtenaren en bestuurders om deze zaken eens goed tegen het licht te houden.

Informatie of reactie: symposium@hwf.nl

VREEMDELINGEN IN DE DORDTSE KIL

Arie Pieters

Op het moment dat dit stuk wordt geschreven (25-9-2014) volg ik de zwarte kraai aan de Kildijk bij 's-Gravendeel alweer ruim dertien weken. Elke dag even langs om te kijken hoe het kraaienleven daar zijn gangetje gaat. De ene keer een half uurtje, de andere keer een hele middag.

En in die dertien weken is inmiddels ook duidelijk geworden dat er blijkbaar heel wat 'vreemd volk' te vinden is in de Dordtse Kil anno 2014. Zeker langs de oevers. De kraai en zijn partner halen een behoorlijk deel van hun dagelijkse voedsel namelijk tussen de basaltkeien vandaan.

Bijna elke dag wordt er wel een paar keer gevist tussen de keien. Een de belangrijkste prooien blijken dan vrijwel zonder uitzondering 'exoten' te zijn. Zo is daar de Aziatische korfmossel, die soms met hele 'bosjes' tegelijk tussen het basalt vandaan wordt geplukt. En ook de Rode Amerikaanse rivierkreeft staat regelmatig op het menu. Nog een uitheemse gast dus, die blijkbaar al een tijd aan een opmars bezig is in de Neder-

landse wateren. De laatste 'menu-ontdekking' bleek een krab te zijn. Gezien het formaat van de restanten ging het waarschijnlijk om een Chinese wolhandkrab. Inmiddels schijnt overigens ook de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft steeds vaker gesignaleerd te worden in Nederland, dus mogelijk dat ook die binnen afzienbare tijd te vinden is in/langs de Dordtse Kil, als hij er al niet zit.

'Kilvissers'

Zodoende heeft het volgen van de kraai ook nog wat leuke 'bijwerkingen'. Je ontdekt dus tal van 'vreemde Kil-bewoners' dankzij de vogel. Overigens ben ik er inmiddels achter de alle kraaien-echtparen, wiens leefgebied grenst aan de oever van de Dordtse Kil regelmatig de basaltkeien bezoeken, om daar te speuren naar voedsel. Het lijkt er dus op dat zeker de Aziatische korfmosselen en de Amerikaanse rivierkreeft onderhand aardig 'ingeburgerd' zijn als onderdeel van het menu van de 'Kil-kraaien'. De kraaien wachten uiteraard telkens tot het laag water is, om te gaan 'vissen' op kreeften en mosselen. Dan wordt uitvoerig gezocht tussen de keien, in poeltjes die ontstaan tussen keien en in spleten. En daarbij wordt goed in de gaten gehouden of er geen golven aan komen rollen, die 'de visser' mogelijk kunnen overspoelen. Dat gaat soms puur op het gehoor, want als je 'onder gedoken zit' tussen de keien en je hebt een lekker hapje heb gevonden, dan wacht je soms tot het laatste moment om weg te vliegen voor het aanstormende water. Je weet tenslotte niet hoelang het duurt voordat de volgende kreeft voorbij komt...

JEUGDNATUURDAG

Hilde Visscher

Op 4 oktober was rond het NLC de derde Jeugdnatuurdag met dit keer als thema dieren. De scoutingverenigingen hadden hier deels hun nachtje- weg- insigne aan gekoppeld.

Dus waren er de avond voorafgaand aan het evenement behalve schapen ook tenten en welpen in de wei te zien.

Direct aan het begin van de dag verspreiden de kinderen zich over de activiteiten. Naast de vijf scouting verenigingen waren de EHBO vereniging Numansdorp en natuurlijk een flink aantal vrijwilligers van ons eigen Hoekscheewaards Landschap weer aanwezig.

Alle kinderen, lid of niet, konden zich vermaken met beweeglijke activiteiten zoals het naar beneden glijden langs een kabel, kanovaren, spoorzoeken en bewegen als een dier. Hun creativiteit konden ze kwijt in het knopen van sleutelhangers, beesten maken van verschillende materialen, zich

laten schminken en wilgentenen vlechten. Ook konden ze hun kennis oppoetsen met een quiz, braakballen pluizen, informatie over uilen inwinnen bij de werkgroep uilen of meer te weten komen over onze vereniging.

Er waren meerdere demonstraties schapen drijven, een wandeling met boswachter Wicher maken en een demonstratie met speurhonden.

Het weer hielp dit keer een handje mee waardoor ook veel niet leden dit evenement bezochten.

Ieder jaar evalueren we de dag want naast heel veel positieve reacties zijn er altijd een aantal verbeterpunten. We hopen zo steeds verder te groeien naar een nog beter evenement voor alle jeugd van de Hoeksche waard.

Komend jaar zal op **3 oktober** Jeugdnatuurdag worden gehouden.

Zet u het vast in uw agenda ? Hierbij roep ik tevens alle werkgroepen op om de jeugd ook een kijkje in hun keuken te laten nemen.

Excursies en lezingen

14 december (zondag)	13.00 - 16.00	Wandelen en meer rond Molenvolder	NLC Veerweg 1 3281 LX Numansdorp
30 december (dinsdag)	14.00 - 16.00	Oliebollenwandeltocht voor max. 50 personen inschrijven via excursies@hwl.nl	Grote parkeerplaats op Buitendijk; vanaf Sas gezien links voorbij einde Wielweg / Schenkeldijk te Strijen
11 januari (zondag)	13.30 - 16.00	Wintergasten en grote grazers in Oeverlanden Hollands Diep	Parkeerplaats Oeverlanden nabij lichtopstand aan Buitendijk te Strijen-Sas
18 januari (zondag)	14.00 uur	Komen er uilen voor in de Hoeksche Waard? Lezing door Marco Lodder en Michel Hitzerd	NLC zie artikel
7 of 8 februari (zater-/zondag)	10.00 zat. of 14.00 zon.	Dorpswandeling door Oud-Beijerland	Open Hofkerk Willem van Vlietstr. 2a 3262 GM Oud-Beijerland
13 februari (vrijdag)	20.00 uur	Deltawater nu en later Symposium	NLC zie artikel
18 februari (maandag)	20.00 uur	Zeehonden aan zet Lezing door Marijn Verweijen	Klein Profijt zie artikel
21 of 22 februari (zater-/zondag)	?	Bezoek aan aardappel verwerkend bedrijf en/of veehouderij	tzt bekend via persbericht en website
7 maart (zaterdag)	14.00 - 16.00	Dorpswandeling door historisch Heinenoord/ Goidschalxoord	Parkeerplaats Hofweg Kreekkade naast het museum te Heinenoord
21 maart (zaterdag)	14.00 - 16.00	Vier de lente met een fietstocht door Mariapolder en Strijen-Sas	Parkeerplaats onderaan Boompjesstr. aan het Jaagpad te Strijen
22 maart (zondag)	14.00 uur	Lezing over Kraanvogels door Cor Huijgens	NLC zie artikel
12 april (zondag)	10.00 - 14.00	Rondrit langs de vogelkijkpunten in de Hoeksche Waard	Parkeerplaats Dingenis Sanderseplein te Strijen

Kijk voor meer en de meest recente informatie op www.hwl.nl

PRIKBORD

Hoewel dit geen contact advertentieblad is, wil de redactie voor één keer wel een uitzondering maken.

WANDELRIJWILLIGER(-S) GEZOCHT

Hilde Visscher

Zo af en toe worden we allemaal geconfronteerd met de bezuinigende maatregelen in de zorg. Zo kwam bij mij een verzoek binnen van een buurvrouw/ zorgverlener. Zij werkt met mensen met een verstandelijke beperking.

Één van haar cliënten is een fervent wandelaar en wandelt graag in de natuur.

Daar is door deze maatregelen geen begeleiding meer voor beschikbaar.

Dick is vanwege zijn beperking vlot de weg kwijt en heeft dus een begeleider tijdens de wandeling. Vandaar deze oproep.

Gevraagd: Een wandelrijwilliger.

Wie kan een maal per maand (mag vast vaker) Dick meenemen voor een wandeling in de natuur. Zoals gezegd hij is erg geïnteresseerd in de natuur en houdt van wandelen, is niet bang voor honden en hij woont in Strijen.

Het kost niets (hoogstens wat geduld) en u geeft een hoop plezier weg!

Indien geïnteresseerd kunt u contact opnemen met Marijke Heykoop

m.heykoop@cavent.nl , telefoon 0186 691099

Fotoproducten

Print uw mooiste momenten direct op kunstglas, kunststof, metaal of hout. De fotoproducten zijn ook buiten geschikt. Zo kunnen uw foto's binnen aan de wand maar bijvoorbeeld ook in uw tuin schitteren.

Veel toepassingen met kunststof

Duurzame en krasvaste printproducten! Producten: labels, certificaten, menukaarten, placemats, posters, point-of-sale, banners, displays, lichtboxen, wanddecoratie, bewegwijzering, enz.

Zelfhechtende materialen

Quadraat print direct op zelfklevend vinyl met UV inkt waardoor de stickers voor binnen en buiten geschikt zijn. Ook zijn zelfhechtende materialen zonder lijm mogelijk, zoals Yupo Tako (zuignapjes principe), statisch papier en magneetfolie.

Direct printen op hout

Elk detail van het hout blijft zichtbaar! Producten: foto op hout, kaarten, winkelinrichting, kastwanden, kastdeuren, balies, tafelbladen, dienbladen, krukjes, wanddecoratie, enz.

Veelzijdig met UV printen

- Uitstekende afdrukkwaliteit
- Onbeperkt aantal materialen
- Tot 4 cm dik
- Harde & flexibele materialen
- Geschikt voor binnen en buiten
- Kleurecht door UV bestendigheid
- Vrije vormen mogelijk
- Witte inkt voor speciale effecten
- Voordeliger door direct printen op het materiaal

Hergebruik van meubelen is ook van deze tijd. Als de basis nog goed is, waarom zou u dan nieuw kopen?

Wij stofferen, restaureren alle soorten zitmeubelen en hebben diverse soorten meubelstoffen en verschillende soorten leer op voorraad. Vrijblijvend prijsopgave en altijd 3 jaar garantie.

Ophalen en terugbezorgen van uw meubelen doen wij met plezier en....

GRATIS in Zuid-Holland-Zuid

Om zelf te stofferen bestelt u de meubelstoffen via onze site

www.doehetzelfvoordeel.nl

Kom langs op de Oostdijk 187 in Oud-Beijerland of neem contact op via

www.dominikq.nl tel: 0186-621 430

Ruimte voor adressticker
Niet over de advertenties!

ecodesign
& RecycleART
RUBBISH DESIGN
ILLY LAMP
TasArt bags & more...
OERHOUT
VOGELHUISJES
CRADLE TO CRADLE

zonneladers
WakaWaka
power & light in one
LuminAID
Luci LED
camping
& outdoor

Gezond Schoon met
L'Arbre Vert
& ECOVER
ECOLABEL
schoonmaakproducten
wasmiddel
eco shampoo
& conditioner

Ecomondo is het meest complete online verkooppunt van ecologische verzorgings- was- en schoonmaak- producten van het grootste ecomerk in Frankrijk: l'Arbre Vert

De webwinkel met eco, bio, fair trade en duurzame producten

eco
mondo
voor een mooiere wereld

dopper.

Zelf uw bestelling afhalen in 's-Gravendeel is mogelijk | Tel. 010 - 466 69 52

www.ecomondo.nl